

У. З. Ватаманюк-Зелінська,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4971-5763>

Я. А. Даниляк,

здобувач вищої освіти спеціальності "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок", Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-9188-0900>

М-П. Б. Зелінський,

здобувач вищої освіти спеціальності "Публічне управління та адміністрування",

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5806-5750>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.7.92

ПОЛІТИКА ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЕНЕРГЕТИЧНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ

U. Vatamanyuk-Zelinska,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Financial Management, Lviv Ivan Franko National University

Y. Danyliak,

Applicant of higher education specialty "Finance, banking, insurance
and stock market", Lviv Ivan Franko National University

M-P. Zelinskyi,

Applicant of higher education specialty "Public management
and administration", Lviv Ivan Franko National University

POLICY OF FOREIGN INVESTMENT IN THE ENERGY SECTOR OF UKRAINE

У статті розкрито основні тенденції інвестування у енергетичний сектор України у довоєнний та воєнний періоди. Зокрема, розглянуто сектори, в які залучено найбільше іноземних інвестицій до повномасштабного вторгнення на територію України, серед яких виділено фінансування відновлюваних джерел енергії. Вказано інвестиційні потреби на відновлення енергетичного сектора України, зважаючи на руйнування критично важливих об'єктів паливно-енергетичного комплексу в період війни. Проаналізовано обсяги залучених ресурсів з іноземних фінансових джерел та перспективи розвитку енергетичного хабу в Україні у період післявоєнного відновлення. За результатами проведеного аналізу виокремлено перспективи іноземного інвестування у енергетичний сектор України за рахунок реалізації проєктів із розширення енергетичної інфраструктури на основі транскордонного співробітництва. Іноземне інвестування таких проєктів на території України допоможе збалансувати витрати/вигоди країн-учасників, стане важливим для ефективного розвитку транскордонної інфраструктури і членству в ЄС, виступаючи як альтернатива безповоротній фінансовій допомозі та кредитуванню.

The article reveals the main trends of investment in the energy sector of Ukraine in the pre-war and war periods. In particular, there are considered the sectors that attracted the most foreign investment before the full-scale invasion of Ukraine, among which the financing of renewable energy sources is highlighted. The investment needs for the restoration of the energy sector of Ukraine, due to the destruction of critical facilities of the fuel and energy complex during the war are indicated. The volume of resources attracted from foreign financial sources and the prospects for the development of an energy hub in Ukraine in the period of post-war recovery are analysed. Based on the results of the analysis, the article highlights the prospects for foreign investment in the energy sector of Ukraine through the implementation of projects to expand energy infrastructure on the basis of cross-border cooperation. Foreign investment in such projects in Ukraine will help to balance the costs/benefits of the participating countries will be important for the effective development of cross-border infrastructure and EU membership, acting as an alternative to non-repayable financial assistance and loans. To ensure energy independence, which will involve the development of energy efficiency and decentralised generation of energy from renewable sources, it is necessary to apply the CBA mechanism in Ukraine. Its purpose is to ensure the stability of the country's energy systems through cross-border cooperation, when the electricity markets of the partner countries function effectively. Nevertheless, when building a common energy infrastructure, it is advisable to share the costs between these participating countries. Taking into consideration benefits (lower prices for their own consumers, avoidance of environmental risks and negative consequences resulting from an accident at a facility, etc.) that they will receive in the field of energy supply by participating in cross-border cooperation projects, it is advisable to provide for the possibility of compensation for the cost and risks of implementing such projects. Thus, the location of energy infrastructure facilities on the territory of Ukraine, considering the availability of fuel resources, will help ensure, first of all, post-war recovery, energy independence and contribution to the development of a common trans-European energy infrastructure. It will also provide opportunities for attracting foreign investment, which is economically beneficial for the state, rather than receiving non-repayable international financial assistance or loans, which cannot be guaranteed in the long term for Ukraine. Our country's implementation of projects on the basis of cross-border cooperation shows prospects for successful European integration, in particular, by adhering to the priorities and principles of setting EU energy goals, as well as opportunities for integration into EU energy markets, ensuring energy security and developing competition.

Ключові слова: енергетична інфраструктура, інвестиції, проекти, відновлювані джерела енергії, воєнний стан.

Key words: energy infrastructure, investments, projects, renewable energy sources, martial law.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В результаті російської агресії було пошкоджено і знищено об'єкти критичної інфраструктури в Україні, зокрема, ТЕС та ГЕС. Під час війни наша держава втратила понад 90% вітрової генерації, три чверті теплової, третину сонячної генерації та теплових електростанцій і майже половину атомної (Запорізька АЕС перебуває під контролем України, однак війська РФ досі контролюють периметр станції та перебувають в Енергодарі). Це зумовило дефіцит потужності в об'єднаній енергосистемі України. Для того, щоб відновити надійні схеми енергопостачання необхідні великі фінансові вкладення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни досліджували багато українських вчених, зокрема, О. Нечипорук [1]. А. Завербний, М. Кісь, Ю. Білоус [2], проаналізували проблеми і перспективи залучення зовнішніх інвестицій у проекти відновлювальної енергетики України у воєнний та післявоєнний періоди. Ключові етапи залучення інвестицій для реалізації проєктів в енергетичному секторі дослідив Д. Невмержицький [3]. Рекомендації, пропозиції щодо фінансування енергетичного сектору України шляхом спрямування бюджетних інвестицій розробили Л. Михайлова,

Рис. 1. Топ-10 секторів, в які залучено найбільше іноземних інвестицій у першому півріччі 2022 р., (млрд. дол.)

Джерело: сформовано на основі [7].

І. Семенишина, А. Полухін, Я. Лукашевич [4] та ін. Проте, на нашу думку, проблеми залучення джерел іноземного інвестування в енергетичний сектор України є актуальними, однак, зважаючи на динамічність зовнішнього середовища і нестабільну політичну ситуацію містять не достатню кількість способів їх вирішення.

МЕТА СТАТТІ

Представити можливості іноземного інвестування у паливно-енергетичний комплекс України із метою забезпечення переваг участі для зовнішніх інвесторів та задля формування енергонезалежності України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обставини повномасштабного вторгнення завдали руйнувань енергетичній інфраструктурі України, що зумовило необхідність зменшення обсягів споживання електроенергії. Сьогодні процес відбудови енергетичної інфраструктури спрямований перш за все на задоволення потреб побутових та юридичних споживачів. Однак, у перспективі Україна здатна забезпечити собі енергетичну автономію та перетворитися на "енергетичний хаб" Європи.

Так, Енергетична стратегія України до 2050 року передбачає відновлення енергетичного сектору за найсучаснішими технологіями, зміцнення стійкості системи та посилення енергетичної безпеки України і європейського континенту в цілому. Стратегія визначає досягнення кліматичної нейтральності в енергетиці до 2050 року. Таким чином енергетика є інвестиційним пріоритетом, зокрема, визначені напрямки, за якими вже зараз можна інвестувати в енергетичний сектор України. До них, зокрема, належать: будівництво вітрових та сонячних електростанцій, будівництво установок зберігання енергії та з виробництва біометану; будівництво інтерконекторів з ENTSO-E; розвиток смарт-мереж в рамках ДПП з Операторами систем розподілу (пілотний проєкт реалізується вже в "Миколаївобленерго" та "Хмельницькобленерго") [5].

Зауважимо, що до війни, за осінньо-зимовий період 2021—2022 рр. Україна імпортувала 2,540 тис. кВт/год електроенергії з Румунії, 3,925 тис. кВт/год — зі Словаччини та найбільше, 1 245,202 кВт/год — з Білорусі. Експортувала наша держава в цей період електроенергію до Молдови — 0,460 тис. кВт/год, Польщі — 235,653 тис. кВт/год, Румунії — 106,355 тис. кВт/год, Словаччини — 235,521 тис. кВт/год та Угорщини — 352,058 тис. кВт/год. Після повномасштабного вторгнення імпорту електроенергії з Білорусі припинився. Крім того, фактично до квітня 2023 р., було зупинено експорт електроенергії через масовані ракетні удари росії по енергосистемі України [6].

Зауважимо, що у період з січня по червень 2022 року іноземні інвестори оголосили про інвестиційні проєкти на суму понад 402 млрд. доларів [7]. Це найбільший обсяг загальних капітальних витрат, зафіксований з другого півріччя 2019 р., до початку пандемії Covid-19, коли загальний обсяг оголошених прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну становив 434 млрд. доларів. На рис. 1 зазначено перелік секторів економіки, які отримали найбільше фінансування ПІІ.

Отож, максимальні обсяги інвестування, в це приблизно 90 млрд дол. було залучено у сектор відновлюваної енергетики. У 2022 р. частка відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в енергетичному балансі України повинна була сягнути 9%. Не дивлячись на той факт, що внаслідок розв'язання рф війни проти України, половина об'єктів ВДЕ перебуває під загрозою повної або часткової руйнації, інвестиційний потенціал України в секторі ВДЕ все ще є значним, і його реалізація продовжиться після закінчення війни [7]. До того ж, ідея щодо залучення іноземних інвестицій в енергетику України для здобуття енергонезалежності як національної безпеки в довгостроковій перспективі, декарбонізації та "чистої" енергетики була розглянута ще до початку повномасштабного вторгнення. Україна була долучена до ініціативи Net Zero World та мала отримати доступ до розробок Міністерства енергетики США для можливостей реалізації пілотних проєктів з декарбонізації.

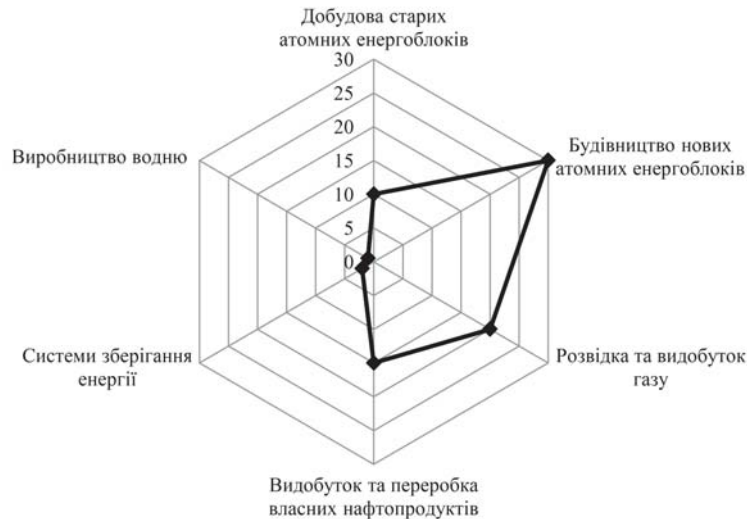

Рис. 2. Інвестиційні потреби енергетичного сектора України у 2023 р., млрд. дол.

Джерело: сформовано на основі [9].

ізації. Також була погоджена якнайшвидша відмова від використання викопного вугілля [8]. Проте потреби залучення іноземних інвестицій в енергетичний сектор України від початку повномасштабного вторгнення змінилися (рис. 2). Загальний обсяг потреби інвестицій в енергетичний сектор оцінюється більш ніж в 75 млрд доларів [9].

Як бачимо, найбільшою є потреба інвестиційних вкладень у будівництво нових атомних енергоблоків, адже саме атомні електростанції забезпечують майже половину видобутку електроенергії, потрібної державі. Таке будівництво дасть змогу компенсувати втрачені потужності Запорізької атомної електростанції, що сприятиме енергетичній безпеці України, забезпечуючи повну незалежність сектора атомної енергетики від країни-агресора. Із цією метою укладено угоду між Національною атомною енергогенеруючою компанією "Енергоатом" (АТ НАЕК "Енергоатом") та американсь-

кою компанією Holtec International. Угода реалізовуватиметься із урахуванням пріоритетних напрямків енергетичної політики України, що також передбачено проектом "Концепції зеленого енергетичного переходу України до 2050 року" [10]. Україна планує почати використання новітніх ядерних технологій в межах реалізації першого пілотного проекту до березня 2029 року. Зараз сім енергоблоків українських АЕС повністю переведені на паливо американського виробництва. З 2024 року таким паливом мають забезпечувати всі 15 енергоблоків вітчизняних АЕС. Завдяки цьому атомна енергетика України набуде остаточної незалежності від росії. [11]. Перспективи розвитку енергетичного хабу в Україні у період післявоєнного відновлення подано на рис. 3.

До основних секторів залучення інвестицій за допомогою яких зможе реалізуватися та зміцнитися вітчизняна енергетична система належать:

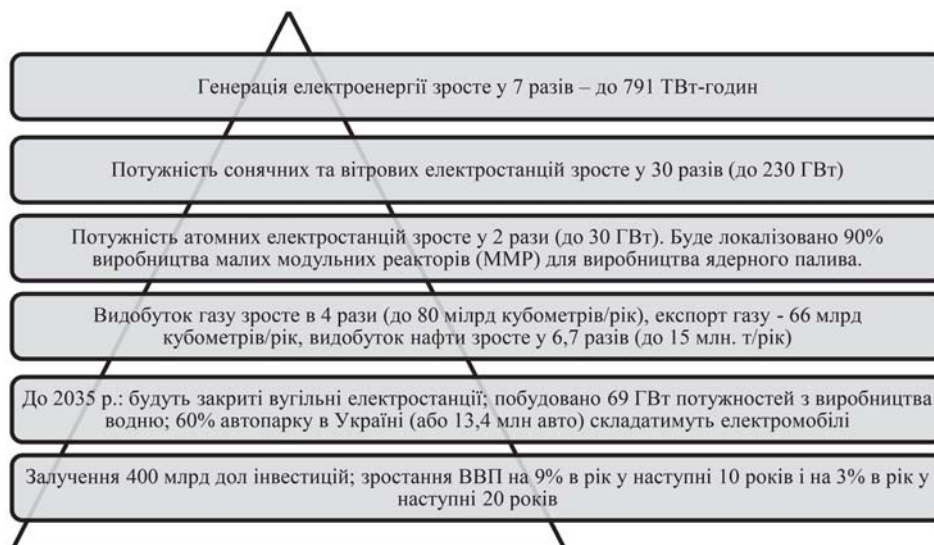

Рис. 3. Перспективи розвитку енергетичного хабу в Україні у період післявоєнного відновлення

Джерело: сформовано на основі [12].

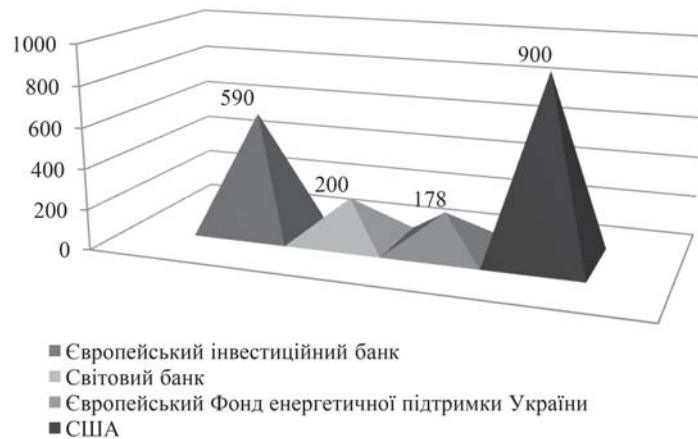

Рис. 4. Інвестиції на відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури України, залучені з іноземних фінансових джерел млн дол.

Джерело: сформовано на основі [14].

1. Нафто- та газовидобування з власних родовищ. До повномасштабного вторгнення в Україну постачалося 70% нафтопродуктів з росії та білорусі. Співпраця припинилася, а ситуацію вдалось нормалізувати за рахунок імпорту з Заходу. Проте залежність від поставок не дає нашій державі досягти повної енергонезалежності [13]. Хоча, зважаючи на те, що Україна має свої родовища газу і нафти, вона може формувати й власну енергонезалежність. Отже, є велика необхідність в залученні партнерів та інвесторів на 20 родовищ на сході та заході України, які мають сумарний запас 12 млн тонн нафти з конденсатом і 30 млрд куб м газу. Варто зазначити, що аби отримати успіх задуму пов'язаного з приростом видобутку та експорту газу і нафти, необхідним є звільнення Криму від російської окупації та забезпечення безпеки чорноморського шельфу [12]. Крім того, необхідно вирішити питання щодо ліквідації олігархічних монополій в цій галузі.

2. Інвестування в системи добування сонячної та вітрової енергії. Будівництво таких систем є найбільш надійним та прогнозованим з точки зору ризиків, враховуючи перспективи використання відновлювальних джерел енергії "зеленої" енергетики.

3. Інвестування в освіту та наукові дослідження у сфері енергетики. Зважаючи на пріоритет розвитку енергетичного сектора України під час дії воєнного стану і у повоєнний період, необхідним є залучення широкого кола висококваліфікованих іноземних фахівців для навчання та обміну досвідом, а також фінансова підтримка науково-технічної діяльності, результати якої спрямовані на відбудову та подальший розвиток вітчизняної енергетики.

Зауважимо, що позитивно вплинути на залучення іноземних інвестицій в енергетичний сектор України здатна ефективна індустріальна політика держави. Адже потреби внутрішніх і зовнішніх споживачів, зокрема, таких галузей як металургія, машинобудування, хімічна промисловість зумовлюють пропозицію відповідних енергопослуг і сервісів. Заходи із підвищення енергоефективності економіки регіонів, комунального господарства та побуту мешканців сприяють формуванню регіональних стратегій, що мають передбачати і враховувати прогнозування та оцінку ризиків на ринках енергоресурсів.

Водночас, набуває необхідності комплексний підхід в політиці захисту інвестицій. Він, зокрема, має передбачати відповідні державні гарантії та ефективну національну систему судового захисту інвестицій в енергетичний сектор на державному та регіональному рівнях і, також, безпосередньо в територіальних громадах. Це підвищить рівень інвестиційної привабливості не лише в сфері енергетики, а й у інших, супутніх їй, галузях економіки України.

На відновлення об'єктів енергетичної інфраструктури, які були пошкоджені чи зруйновані унаслідок ворожих атак, інвестуються кошти, отримані Україною у формі фінансової допомоги від інших держав. Так, восени 2022 р. Європейський інвестиційний банк перерахував 590 млн доларів на ремонт об'єктів енергетичної інфраструктури України [14]. З цієї ж метою навесні 2022 р. Світовим банком було виділено грант для України в розмірі 200 млн дол. Європейський Фонд енергетичної підтримки України надав 178 млн дол, майже 900 млн доларів виділили США (рис. 4).

Для того аби знайти більше інвесторів Фонд державного майна України (ФДМУ) намагається організувати Український суверенний фонд який, зокрема, співпрацюватиме із представниками інших суверенних фондів світу. Одним із пріоритетних напрямків для залучення капіталу буде енергетичний сектор. ФДМУ спільно з експертами вже напрацювали стратегію роботи та мандат Українського суверенного фонду. Також був прийнятий законопроект який, у зв'язку із цим вносить зміни до закону "Про Фонд державного майна України" [15].

Зауважимо, що досвід інвестиційної діяльності суверенних фондів інших країн доволі позитивний. Так, у 2021 році QIA, суверенний фонд Катару, інвестував 85 млн фунтів стерлінгів у Rolls-Royce SMR Limited. Ця компанія розробляє проєкти у сфері ядерної енергетики, що є альтернативними функціонуванню традиційних атомних електростанцій. Суверенні фонди ОАЕ, серед яких Mubadala Investment Co, у 2023 р. інвестували 30 млрд дол у стратегічні сектори економіки Південної Кореї, реалізуючи, серед інших, проєкти атомної та ін. видів енергетики. Ця співпраця є найбільшою закордонною інвестицією ОАЕ. Суверенний фонд Сінгапуру

GIC разом з іспанською енергетичною компанією Iberdrola з 2023 року інвестуватимуть у розвиток 1865 км мереж електропередачі в Бразилії. Національна комісія ринку цінних паперів країни оцінює цей проєкт у 2,4 млрд реалів (430 млн євро). Також у 2023 році GIC та інший сингапурський суверенний фонд Temasek разом з компаніями Brookfield Renewable Partners та MidOcean Energy придбали 100% акцій австралійської енергетичної фірми Origin Energy Limited. Це великий виробник та роздрібний продавець електроенергії. Зокрема, Origin Energy Limited управляє найбільшою в Австралії вугільною електростанцією. Угоду оцінюють в 18,7 млрд австралійських доларів (майже 12 млрд дол). У квітні 2022 року OIA, суверенний фонд Оману, інвестував 350 млн дол у Crusoe Energy Systems Inc. Компанія пропонує удосконалену технологію видобутку газу. Crusoe Energy Systems вважає, що на Близький Схід і Північну Африку припадає приблизно 38% світового спалювання надлишкового газу на факелах. Компанія пропонує рішення, коли спалювання цього газу переходить в енергію для генераторів, які, у свою чергу, живлять обладнання свердловин [14].

Таким чином, суверенні фонди є потенційними інвесторами для підприємств паливно-енергетичного комплексу. Без залучення інвестицій в реалізацію енергоефективних проєктів на державному і регіональному рівнях у т.ч. на рівні проєктів "зеленої" енергетики для територіальних громад, економіка не зможе ефективно функціонувати, а досягти цілей економічного зростання та забезпечити сталий розвиток буде вкрай складно.

ВИСНОВКИ

Для забезпечення енергонезалежності, яка передбачатиме розвиток енергоефективності та децентралізовану генерацію енергії з відновлюваних джерел, необхідним є застосування механізму СВСА в Україні. Його дія полягає в забезпеченні стабільності енергетичних систем держави на основі транскордонного співробітництва, коли ефективно функціонуватимуть ринки електроенергії країн-партнерів. Попри те, будуючи спільну енергетичну інфраструктуру доцільним є розподіл витрат між цими країнами-учасниками. Зважаючи на переваги (зниження ціни для власних споживачів, уникнення екологічних ризиків та негативних наслідків, що виникнуть внаслідок аварії на об'єкті та ін.), які вони отримують в сфері енергозабезпечення за умови участі в проєктах транскордонного співробітництва, доцільно передбачити можливість компенсації вартості та ризиків реалізації таких проєктів. Отож, розміщення об'єктів енергетичної інфраструктури на території України, зважаючи на наявність паливних ресурсів, дасть змогу забезпечити, насамперед, післявоєнне відновлення, енергетичну незалежність та свій внесок у розвиток спільної транс'європейської енергетичної інфраструктури. Це також можливість залучення іноземних інвестицій, що є економічно вигідним для держави, а не отримання безповоротної міжнародної фінансової допомоги чи кредитів які, для України, не можуть бути гарантованими у довгостроковій перспективі. Реалізація нашої державою проєктів на засадах транскордонного співробітництва показує перспективи для успішної євроінте-

рації, зокрема, шляхом дотримання пріоритетів і принципів побудови цілей ЄС в енергетиці, а також можливостей інтеграції до енергетичних ринків держав ЄС, забезпечення енергетичної безпеки та розвитку конкуренції.

Перспективами подальшого наукового пошуку є дослідження правових і юридичних аспектів щодо розподілу інвестиційних ресурсів для планування і реалізації проєктів енергетичної інфраструктури, формування тарифів, фінансового нагляду, вирішення можливих конфліктів за наслідками реалізації об'єктів спільної енергетичної інфраструктури. Адже рішення стосуватиметься різних дозвільних процедур країн-учасниць, Регламенту TEN-E (Транс'європейські мережі) та формування відповідних рішень Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг України (НКРЕКП), Національною енергетичною компанією "Укренерго", ТОВ "Оператором газотранспортної системи України", рішень наднаціонального органу ЄС — Агенції взаємодії енергетичних регуляторів (ACER) та ін.

Література:

1. Нечипорук О.В. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. Економіка та суспільство. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6>, (дата звернення: 07.03.2024).
2. Завербний А. С., Кісь М. Я., Білоус Ю.Б. Проблеми і перспективи залучення зовнішніх інвестицій у проєкти відновлювальної енергетики України у воєнний та післявоєнний періоди. Економіка та суспільство. 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-10>, (дата звернення: 07.03.2024).
3. Невмержицький Д. Етапи залучення інвестицій до енергетичного сектору України. Прогресивні дослідження в сучасному світі: Збірник матеріалів X Міжнар. наук.-практ конференції. (м. Бостон 22—24 лип. 2023 р.) Бостон, США, 2023. С. 483—487. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/PROGRESSIVE-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-22-24.06.2023.pdf#page=483>, (дата звернення: 07.03.2024).
4. Михайлова Л.М., Семенишина І.В., Полухін А.В., Лукашевич Я.П. Аналіз джерел фінансування проєкту розвитку енергетики в Україні (від теорії до практики). Академічні Візії, 2023. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7614875>, (дата звернення: 07.03.2024).
5. Яким буде енергетичний сектор після війни. Економічна Правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/4/701854/> (дата звернення: 07.03.2024).
6. Імпорт та експорт електроенергії в Україні під час повномасштабної війни. Слово і Діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/21/infografika/ekonomika/import-ta-eksport-elektroenerhiyi-ukrayini-povnomasshtabnoyi-vijny>, (дата звернення: 07.03.2024).
7. Світові інвестиційні тенденції у 1 півріччі 2022 року. URL: <https://dia.dp.gov.ua/svitovi-investiciijnitendenci%D1%97-u-1-pivrichchi-2022/>, (дата звернення: 07.03.2024).
8. Україна залучатиме іноземні інвестиції в енергетику. URL: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric->

economy/3388515-ukraina-zalucetime-inozemni-investicii-v-energetiku-smigal.html, (дата звернення: 07.03.2024).

9. Амелін А. Що цікавить іноземних інвесторів. URL: <https://investory.news/anatolij-amenin-shho-cikavit-inozemnix-investoriv/>, (дата звернення: 07.03.2024).

10. Проект Концепції "зеленого" енергетичного переходу України до 2050 року. Міністерство енергетики та захисту довкілля України. URL: <https://enefcities.org.ua/upload/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97%20%281%29.pdf>, (дата звернення: 07.03.2024).

11. В Україні побудують до 20 атомних енергоблоків. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3699334-v-ukraini-pobuduut-do-20-atomnih-energoblokiv.html>, (дата звернення: 07.03.2024).

12. Україна — енергетичний хаб Європи: фантазія чи реальність — аналіз Олександра Качуби. URL: <https://www.unian.ua/special/ukrajina-energetichnij-hab-yevropi-fantaziya-chi-realnist-analiz-oleksandra-kacubi-12327558.html>, (дата звернення: 07.03.2024).

13. Шлях до енергонезалежності: як Україні забезпечити себе нафтопродуктами. Економічна Правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/6/700870/>, (дата звернення: 07.03.2024).

14. Український суверенний фонд може стати одним із джерел відновлення енергетики. Економічна Правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/6/705158/>, (дата звернення: 07.03.2024).

15. Реєстр. № 8250 від 30.11.2022 "Про внесення змін до Закону України "Про Фонд державного майна України" щодо оптимізації структури Фонду державного майна України". Міністерство економіки України. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-3115180.pdf, (дата звернення: 07.03.2024).

References:

1. Nechyporuk, O.V. (2023), "The problem of attracting foreign investment in Ukraine during the war", *Economy and society*, [Online], vol.54, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6>, (Accessed 07 Mar 2024).

2. Zaverbnyj, A.S., Kis, M.Y., and Bilous, Y.B. (2023) "Problems and prospects for attracting foreign investment in renewable energy projects in Ukraine during the war and post-war periods", *Economy and society*, [Online], vol. 51, available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-10>, (Accessed 07 Mar 2024).

3. Nevmerzhytskyi, D.S. (2023), "Stages of attracting investment in the energy sector of Ukraine", *Progressive research in the modern world. Proceedings of the 10th International scientific and practical conference*, BoScience Publisher, Boston, USA, [Online], pp. 483—487, available at: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/PROGRESSIVE-RESEARCH-IN-THE-MODERN-WORLD-22-24.06.2023.pdf#page=483>, (Accessed 07 Mar 2024).

4. Mikhailova, L.M., Semenishina, I.V., Polukhin, A.V. and Lukashevich, Y.P. (2023), "Analysis of sources of

financing for energy development projects in Ukraine (from theory to practice)", *Academic Visions*, [Online], vol. 16, available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7614875>, (Accessed 07 Mar 2024).

5. Ekonomichna Pravda (2023), "What the energy sector will look like after the war", available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/07/4/701854/>, (Accessed 07 Mar 2024).

6. Slovo i Dilo (2023), "Electricity imports and exports in Ukraine during a full-scale war", available at: <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/21/infografika/ekonomika/import-ta-eksport-elektroenerhiyi-ukrayini-povnomasshtabnoyi-vijny>, (Accessed 07 Mar 2024).

7. Dnipropetrovsk investment agency (2022), "Global investment trends in H1 2022", available at: <https://dia.dp.gov.ua/svitovi-investicijni-tendenci%D1%97-u-1-pivrichchi-2022/>, (Accessed 07 Mar 2024).

8. Ukrinform (2022), "Ukraine will attract foreign investment in the energy sector — Shmyhal", available at: <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-economy/3388515-ukraina-zalucetime-inozemni-investicii-v-energetiku-smigal.html>, (Accessed 07 Mar 2024).

9. Investory news (2023), "Amelin A. What foreign investors are interested in", available at: <https://investory.news/anatolij-amenin-shho-cikavit-inozemnix-investoriv/>, (Accessed 07 Mar 2024).

10. Ministry of Energy and Environmental Protection of Ukraine (2020), "Project of the concept of Ukraine's "green" energy transition until 2050", available at: <https://enefcities.org.ua/upload/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%97%20%281%29.pdf>, (Accessed 07 Mar 2024).

11. Ukrinform (2023), "Up to 20 nuclear power units will be built in Ukraine", available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3699334-v-ukraini-pobuduut-do-20-atomnih-energoblokiv.html>, (Accessed 07 Mar 2024).

12. Unian (2023), "Ukraine — Europe's energy hub: fantasy or reality — analysis by Oleksandr Katsuba", available at: <https://www.unian.ua/special/ukrajina-energetichnij-hab-yevropi-fantaziya-chi-realnist-analiz-oleksandra-kacubi-12327558.html>, (Accessed 07 Mar 2024).

13. Ekonomichna Pravda (2023), "The path to energy independence: how Ukraine can secure oil products", available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/6/700870/>, (Accessed 07 Mar 2024).

14. Ekonomichna Pravda (2023), "The Ukrainian sovereign wealth fund could become one of the sources of energy recovery", available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/6/705158/>, (Accessed 07 Mar 2024).

15. Ministry of Economy of Ukraine (2022), "On Amendments to the Law of Ukraine "On the State Property Fund of Ukraine" to optimise the structure of the State Property Fund of Ukraine", available at: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/bills_documents/document-3115180.pdf, (Accessed 07 Mar 2024).

Стаття надійшла до редакції 22.03.2024 р.